

ODE
A BONAPARTE,
PREMIER CONSUL,

Conservé pour la troisième fois à la France.

COMPOSÉE EN LATIN,

ET TRADUITE EN FRANÇAIS ET EN ALLEMAND,

par

GEOFFROY-JACQUES SCHALLER.

STRASBOURG,
AN IX. (1800.)

NOUVELLE ÉDITION

ENRICHIE D'UNE TRADUCTION EN HÉBREUX

par

LIPMANN MOYSE.

ROEDELHEIM,
chez W. Heidenheim et B. Baschwitz,
imprimeurs - libraires.

Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.
Hor. Carm. L. III, 3.

Ode
an
den Helden Bonaparte,
erster Consul
der Franken-Republik.

In hebräisch. latein. franz. und deutscher Sprache.

O D E.

מזמור שיר

לבאנאפארט.

אחרי הציל ה׳ אותו שלשה פעמים מיד מבקשי נפשו.

I.

יֵשׁ אֱלֹהַ! — רְשָׁעִים יְכַחֲשׁוּ לוֹ, וּמִפְּנֵי בְרָקָיו יִרְגָּזוּן.
מוֹשֵׁל בַּשָּׁמַיִם וְעַל תֵּבֵל אַרְצָה, יַרְעֵם;
בֶּטַח יִשְׁמָעֶנּוּ הַצַּדִּיק.

ODE

AD

HEROA BONAPARTE.

Quum sicariis ter fuisset ereptus.

I.

Est Deus! palletque negatque pravus
Ignivibrantem; tonat, haud timendus
Integro, terræ superique Rector
Summus Olympi.

Ode

an

den Helden Bonaparte,

erster Consul

der Franken-Republik;

Nach seiner dreimaligen Rettung vom Meuchelmorde.

I.

Gott ist! — Frevler leugnen ihn und erzittern
Seinem Bliz'. Er donnert, des hohen Himmels
Und der Erde höchster Beherrscher; furchtlos
Hört ihn der Biedre.

ODE

AU

HÉROS BONAPARTE,

PREMIER CONSUL

DE LA RÉPUBLIQUE FRANÇAISE,

Préservé pour la troisième fois de l'assassinat.

I.

Il est un Dieu! Il lance ses foudres, et le scélérat pâlit en le niant. Il tonne, le maître suprême de la terre et du haut Olympe; mais l'homme vertueux ne tremble pas.

2.

מֵסֵב שֶׁמֶשׁ עַל צִירָהּ,
וּבִשְׁבִיל כּוֹכְבֵי מַעַל אֶת הַיָּרֵחַ יְנַהֵל,
יְמִין עֻזּוֹ עֲלֵי אֶרֶץ שֹׁלֶטֶת.

3.

הוּא אֲשֶׁר בְּשׁוֹא יָם גַּלָּיו, יִקְרוֹץ עַיִן וַיִּשְׁבָּחוּ,
שְׁמֵי צַדִּיק בְּעָבִים כִּי יִתְקַדָּרוּ,
הוּא אֶת חֶשְׁכּוֹ יַגִּיהַּ.

2.

Qui movet solem radiante magnum
Axe, qui cursus regit, inter arva
Siderum, lunæ niveos, et Idem
Consulit orbi.

3.

Cujus irati maris æstuantes
Conticent nutu horrisonique fluctus,
Innocenti atras placidus serenat
Ille procellas.

2.

Der die grosse Sonn' um die Stralenaxe
Wälzt und, durch der Sterne Gefild, des Mondes
Silberlaufbahn lenket, desselben Rechte
Waltet auf Erden.

3.

Er, auf dessen Wink des erzürnten Meeres
Ungestüm aufbrüllende Wellen schweigen —
Huldvoll hellt auch er dem Gerechten jede
Dräuende Sturmnacht.

2.

Lui qui meut l'immense soleil autour de son axe rayonnant, lui qui dirige à travers les champs étoilés le cours de la lune argentée, veille aussi sur notre globe.

3.

Lui dont le seul regard appaise les flots bouillans et mugissans de la mer en fureur, c'est aussi lui dont la faveur dissipe les noires tempêtes qui menacent l'innocent.

4.

לַשָּׁוְא אָפְפוּךָ אֹפֶל, חֹשֶׁךְ מִצַּלְמָוֶת,
חַרְבוֹת אַנְשֵׁי רֶשַׁע – לִשְׁלוֹחַ בְּעַצְמוֹתֶיךָ רֶצַח;
עַיִן קָרוֹב-לַכֹּל עָלֶיךָ הִשְׁגִּיחַ.

5.

רְאֵה! לְבֹנַת אַרְצֶךָ וּמִקְטַרְתּוֹ,
לְהַטֵּת עַל מִזְבְּחוֹ, אֶל אֱלֹהִים מְפַלְטֶךָ,
זֶה פְּעָמִים שָׁלֹשׁ מְרִיבֵי עַמֶּךָ, הַשָּׁמַיְמָה.

4.

Tartari caligine nigriores
Nonne nequicquam tenebræ nefandæ
In Tui cædem, vigilante Eodem,
Arma tegebant

5.

Totius surgunt Patriæ, salute
Pro Tua, sæva nece ter reducta,
En! focis a sacrificis ad astra
Undique thura.

4.

Hüllte nicht vergebens ein Dunkel, schwärzer
Als des Orkus Nächte, der Hochverräther
Waffen, Dich zu morden, weil des allnahen
Auge Dir wachte?

5.

Sieh'! des ganzen Vaterlands Weihrauch lodert
Für dein Heil, schon dreymal entrükt den Meutern,
Zu dem Sonnenäther empor, von allen
Opferaltären!

4.

Des ombres plus noires que les nuits du Tartare ne cachèrent-elles pas en vain les armes infâmes préparées pour ta mort, lorsque ce même Dieu veilloit pour toi?

5.

L'encens de la Patrie pour tes jours sauvés trois fois d'un cruel assassinat, ne monte-t-il pas partout de nos autels vers les astres?

6.

הֵם אֲשֶׁר בְּמֹעֲצוֹת רֶשַׁע, הֵכִינוּ לְךָ כְּלֵי־מָוֶת,
נָפְלוּ — וַאֲנַחְנוּ קַמְנוּ וַנִּתְעוֹדָד
בַּאֲשֶׁר אַתָּה חַי בָּנַפַּרְטְ!

7.

יֵשׁ אֱלֹהַּ — בִּשְׂמֹאלוֹ יְשַׁלַּח בְּרָקָיו,
וּכְרֶגַע רִבְבוֹת אַנְשֵׁי רֶשַׁע אֵינֶימוֹ; עֵת יְמִין חַסְדּוֹ, —
לוּ שָׁמַיִם אֵשׁ יָרִיקוּ — עֲלֵי צַדִּיק גּוֹנֶנֶת.

6.

Machinæ fabri stygiæ mucronum
Et cruentorum, furiis adacti,
Civibus salvis cecidere, salvo
Te, Bonaparte!

7.

Est Deus! qui fulminibus scelestos
Justus intortis ferit ultor, Idem
Atque virtutem, æthere vel flagrante,
Protegit almam.

6.

Die, gehezt von Furien, ihren Blutdolch
Dir und jenes Höllengeschos bereitet,
Fielen — und wir leben, da Du noch lebest,
O Bonaparte!

7.

Gott ist! Mit schnellzukendem Bliz' zermalmt er,
Ein gerechter Richter, Verbrecher; während,
Flammte selbst der Himmel, er stets die höhre
Tugend umschirmet.

6.

Ils sont tombés ceux qui, poussés par les furies, fabriquèrent la machine infernale et les poignards sanguinaires, et nous sommes sauvés, parce que tu es sauvé, ô Bonaparte!

7.

Il est un Dieu qui terrasse les scélérats par ces foudres vengeurs, et qui, même au milieu de l'embrasement du monde, protège la vertu.

8.

הַגִּבּוֹר מְלֹא עֹז וְתַעֲצֻמוֹת, תָּמִים דַּרְכּוֹ —
בְּלִי פוּקָה תָּעֹז עַל כָּל הַוּוֹת נַפְשׁוֹ, תָּעוּף בַּמּוּעָף
עֲלֵי [1]סְקִלַּא מִפְּנֵי שִׁבֹּלֶת [2]קַארְבְּדֶה נִסְתָּרָה.

9.

עַל נַחַשׁ וָפֶתֶן יִדְרֹךְ, יִשְׁכֹּן בֵּין נָמֵר וָשַׁחַל
מִבְטַחוֹ בֵּאלֹהָיו, יִשְׁכַּב לָבֶטַח בְּקֶרֶב הָאֳנִיָּה,
בְּסַעַר הַיָּם, וַיְרוֹמֵם גַּלָּיו, וּשְׁנָתוֹ עָרְבָה לוֹ.

8.

Conscius fortis vitiique puræ
Mentis illæsus superat pericla,
Transilit Scyllam, a ràpido Charybdis
Vortice tutus;

9.

Viperas it per medias, leones
Inter et tigres habitat, marique
Turbido dormit trabe, providente
Numine fretus.

8.

O ein Held voll Muthes und ohne Wandel —
Unverlezt besiegt er Gefahren, über-
Fleugt die Scylla, vor der Charybde wildem
Strudel geborgen;

9.

Kühn durch Ottern wandelt er, siedelt unter
Tigern, unter Löwen, und schlummert ruhig,
Bei des Meeres Tosen, im Kahne, Gottes
Fürsehung trauend. —

8.

L'homme qui unit au courage des mœurs irréprochables, surmonte tous les dangers; il franchit l'abyme de Scylla et n'a rien à craindre du gouffre rapide de Charybde.

9.

Il marche au milieu des vipères; il habite entre les lions et les tigres, et dort dans sa barque sur la mer orageuse, plein de confiance dans un Dieu protecteur.

10.

כֵּן תִּלְעַג נָא נַפְשֶׁךָ, מִשְׁעֶנֶת צָרְפַת,
וּגְאוֹן תֵּבֵל! אֶל נִכְלַת מְרֵעִים הִקִּיפוּךָ,
בְּסֵתֶר כְּנָפָיו — סֶלָה.

11.

אָז מִקֶּדֶם בִּזְרוֹעַ עֻזְּךָ, בֵּין חַרְבוֹת [3]וַנְדָּלִים,
דֶּרֶךְ לְךָ פִּנִּיתָ; לָעַג אֶל רַעַשׁ כִּידוֹן [4]גֵּדִים
[5]וְלִבּוּרְנִים, עֲטֶרֶת הַנִּצּוּחַ לְךָ נִצַּחְתָּ.

10.

Tuque temne omnes animosus heros,
Franciæ ô *firmum columen decusque*
Orbis! *in vitam insidias, tuenti*
Fisus Eidem.

11.

Vidimus Te Vandalicos per enses
Ire victorem, Geticisque spretis
Et Liburnorum jaculis, triumphi
Carpere lauros,

10.

Ha! so troz', o Francia's sichre Stüze!
Stolz der Welt! auch Deine Heroenseele
Aller Meuter Lauer, desselben Obhut
Immer versichert.

11.

Sah'n wir durch der Vandaler Schwerder siegend
Dich nicht dringen? und, der Liburner Speere
Und der Geten spottend, des Hochtriumphes
Lorbeer nicht pflüken?

10.

Et toi aussi, appui sûr de la France et ornement du monde! que tu méprises en héros audacieux les embuches de tes ennemis, te fiant à la protection du même Dieu!

11.

Nous te vîmes vainqueur, bravant les glaives des Vandales, les dards des Gètes et des Libourniens, cueillir les lauriers du triomphe.

12.

אַתָּה שִׁבַּרְתָּ מָגֵן וָרֹמַח בְּיַד [6]הֻנִּין, קֶשֶׁת [7]בּוֹיִם נְחוּשָׁה,
בְּחַתָּה זְרוֹעֲךָ, הִרְגַּזְתָּ – כְּנִצַּחְתָּ אַדְמַת אִיטַאלְיַא
זֶה פְּעָמִים חֲמִשָּׁה – חוֹמוֹת וִינָא בִּשְׂדֵה [8]נוֹרִקִים.

13.

מִלְּפָנֶיךָ נָס אִישׁ [9]גֶּנְאוֹנִי, נָכוֹן לִירוֹת
מֵרָחוֹק בּוֹטֵחַ – לָמוֹ הַרְרֵי [10]רֵטִים
[11]וְצוֹר יוֹשֶׁבֶת יַמִּים, שָׂחַק רוּחֶךָ.

12.

Lanceasque Hunni gladiosque Boji
Sospitem confringere Noricæque,
Quinquies victa Italia, Viennæ
Angere muros.

13.

Te ferox fugit docilis Genaunus
Eminus cautos violare; Rhætos
Monte risisti et Venetos rebelles
Aequore cinctos.

12.

Dich nicht Hunnenlanzen und Bojerwaffen
Unverwundet brechen? und, fünfmal Wälschlands
Sieger, in der Noriker Gau, Wienna's
Mauern erschüttern?

13.

Vor dir floh der keke Genaune, Sich're
Fern zu treffen, rüstig. Der Rhäter Berge
Und des seeumwallten Venedigs Rotten
Lachte Dein Starkmuth.

12.

Nous te vîmes briser les lances des Huns et les épées des Bavarois sans en être blessé, et, après la cinquième conquête de l'Italie, menacer les murs de la superbe Vienne.

13.

L'audacieux Tyrolien, habile à blesser de loin les guerriers sans défiance, s'enfuit devant toi. Tu te ris des efforts impuissans des Rhétiens au milieu de leurs montagnes et des rebelles Vénitiens entourés de la mer.

14.

רָאֲךָ נִיל, יוֹם בְּמַחֲנֵה [12]עֲרָב
הִפִּילָה חֲלָלִים חַרְבְּךָ, וַיִּשְׁתּוֹמֵם;
רָאֲךָ יַם־סוּף — וַיֵּבוֹשׁ, וַיִּסֹּב לְאָחוֹר.

15.

הַשֶּׁמֶשׁ בַּהֲדַר יִפְעָתָהּ, עֲלֵי חָרְבוֹת [13]אֶטְנָא זָרְחָה,
עֵת אַתָּה עִם הָאֳנִיָּה, בְּשׁוּבְךָ מֵאֶרֶץ [14]לוּב — לַשָּׁוְא
אָרְבוּ בְּעֵין מִרְמָה [15]בְּרִיטִים לְנַפְשֶׁךָ! — לְפְנֵיהֶם חָלַפְתָּ.

14.

Nilus heroem stupuit serenus
Te, trucum turbis Arabum peremtis;
Teque Erythræi pudibunda cessit
Unda propinquo.

15.

Sol inaurarat Siculæ ruinas
Flebiles Aetnæ, Lybicis ab oris
Te per astutos redeunte, sola
Nave, Britannos.

14.

Staunend sah und heiter der Nil durch Deinen
Heldenarm der Araber Horden fallen;
Und das Erythräische Meer wich schaamroth
Vor Dir zurüke.

15.

Aetna's Trauertrümmer umschien der goldnen
Sonne Glanz, indeß Du mit Einem Schiffe,
Troz der Britten Arglist, vorbei vom Ufer
Lybiens kehrtest.

14.

Le Nil paisible admira ta valeur, qui anéantit les hordes des féroces Arabes. A ton approche les flots de la mer Erythrée se retirèrent en rougissant.

15.

Le soleil dorait les ruines lugubres de l'Etna, lorsque tu retournas des côtes de la Lybie sur un seul vaisseau à travers les mers couvertes des flottes des perfides Anglais.

16.

גַּלֵּי [16]אַדְרִיאַטִּיק מִזַּעְפָּם עָמָדוּ,
הַסַּעַר בְּיַם [17]טוּסְקָ קָם לִדְמָמָה,
וְרוּחַ נָעִים סָבִיב דְּגָלֶיךָ הֵפִיחַ.

17.

שִׁמְמוֹת אֶרֶץ מוֹלַדְתֶּךָ, וּשְׁלוֹם הָאָרֶץ כִּי נִכְסַפְתָּ,
הֵמָּה הִרְהִיבוּ עֹז בְּנַפְשֶׁךָ, וְשִׁלְּחוּ —
אִם לָמוּת אִם לְנַצֵּחַ — אֶל עֵמֶק הַמִּלְחָמָה רַגְלֶיךָ.

16.

Hadriæ rauci siluere fluctus,
In Tuis, Tusci borea quieto,
Linteis lusit zephyrus, te arante
Aequora, blandus.

17.

Impulit Te sors Patriæ ruentis
Ac amor pacis, nova per pericla,
Hostis in turmas, animo, perire aut
Vincere, forti.

16.

Sanfter wallten Hadria's Donnerwogen,
Die Orkane schwiegen im Tuskermeere
Und der West umkoste Dir, ihre Fluten
Pflügend, die Segel.

17.

Der Ruin des Vaterlands und der Heisdurst
Nach dem Frieden stürzten, durch neue Fahren,
Dich ins Schlachtgetümmel, voll Muth, zu sterben
Oder zu siegen.

16.

Les ondes furieuses de la mer Adriatique se tûrent, les Aquilons de l'onde Étrurienne s'appaisèrent, et le doux Zéphyre joua dans tes voiles, pendant que tu sillonnais leurs vagues.

17.

La situation de la Patrie expirante et l'amour de la paix te précipitèrent au travers de nouveaux dangers dans les cohortes de l'ennami, ô toi, résolu de vaincre ou de mourir!

18.

הָרֵי [18]אַלְפִּין הַגְּבֹהִים, הַתְּלוּלִים מִנִּי קֶרַח,
תַּחְתֵּיהֶם עִמְקֵי שַׁחַת, בָּם רְעָמִים מַר יְבַכְּיוּן —
אֶת רוּחֲךָ, חָזָק כַּצּוּר לֹא הִפְחִידוּ.

19.

לַשָּׁוְא שָׁפְכוּ סֹלְלוֹת, מִפִּיהֶם כַּדּוּרֵי אֵשׁ
נֶגְדְּךָ הִתְמַלְּטוּ — יַעַר גַּם צוּרִים רָגְזוּ תַּחְתֵּיהֶם;
בָּנַפַּרְטְ לֹא זָע מִמְּקוֹמוֹ.

18.

Nec Tibi æterna rigidæ obstiterunt
Alpium rupes nive, nec boantes
Horrido semper tonitru, tenaci
Mentis, hiatus.

19.

Igneis sunt mille minata mortem
Faucibus tormenta Tibi! nemusque
Saxaque et montes tremuere, firmo
Te, Bonaparte!

18.

Nicht der Alpen starrende Schneegebirge,
Nicht der Gletscher Schlünde, wo unaufhörlich
Hohle Donner heulen, nichts konnte Deinen
Felsensinn beugen.

19.

Tausend flammensprühende Mordgestüke
Dräuten Tod und Untergang Dir — und Berge,
Wald und Felsen zitterten; unerschüttert
Stand Bonaparte.

18.

Ni les rochers des Alpes hérissés de glaces éternelles, ni ces précipices où mugit perpétuellement un horrible tonnere, rien n'ébranla ton courage inflexible.

19.

L'airain, par mille bouches horribles, vomissoit la mort autour de toi! les forêts, les rocs, les montagnes tressaillirent de crainte; tu restas immobile, ô Bonaparte!

20.

יער גם צורים, עפל ובחן נפלו,
רבבות גבורים מימינך —
רע לא קרב אליך.

21.

הגבור! כפות תומר תושיט ימינך אל גויי הארץ,
העשוקים מני קרב, למען ענדו עטרה אל ראשם;
תושיט ימינך ל בת־גליא[19], כי עיפה היא — מנצח.

20.

Saxaque et silvas ruere et prœaltas
Vidimus turres, cadere et Phalangum
Fortium tot millia, Teque salvum
Hoste subacto.

21.

Victor! et palmam populis perenni
Marte contritis, meritæque lauro
Nunc suæ Gallo dabis inserendam
Vincere lasso.

20.

Wald und Felsen stürzen und, hohe Thürme
Sah'n wir, sahen tapfrer Phalangen viele
Myriaden fallen, und unverlezt Dich
Sieger der Feinde.

21.

Sieger! geben wirst Du den kriegerdrükten
Völkern nun die Palme, sie, einzuflechten
Ihrem Lorbeer, geben den Franken. Müde
Sind sie — zu siegen.

20.

Nous vîmes s'écrouler des rocs, de forêts et des hautes tours; nous vîmes tomber mille et mille redoutables phalanges: et l'ennemi vaincu, te vit sain et sauf.

21.

Vainqueur! et tu donneras l'olivier aux peuples écrasés par cette guerre éternelle; tu le donneras, pour qu'ils l'entrelacent dans les lauriers mérités, aux Français lassés de vaincre.

באור איזה מלות זרות

[1]Scylla, [2]Sharybde, כן נקראת בפי הקדמונים מצלת (Strudel) בין בריק — ים — סיציליען. [3]Vandaler תחת שם הזה נכללו אנשי פיהמן, טעטיען, פמרן וכו'. [4]Geten אנשי וואלאכיי. [5]Liburner אשר נקראים עתה קראאטען. [6]Hunen אונגארן. [7]Bojer בייערן. [8]Noriker אסטרייכער, [9]Genauner טיראלער. [10]Rhæter גרויבינדר. [11]Venedig וויניציא. [12]Arabien אראביען. [13]Aetna הר מוריק אש באי סיציליא. [14]Libien בחלק אפריקא. [15]Britten ענגלענדר. [16]adriatiſche Meer, [17]toskaniſche Meer, כן נקרא חלק מים התיכון, על פאת איטאליען, קדמת קארזיקא וסארדיניען. [18]Alpen הרי שלג במדינות שווייץ. [19]Galia פראנקרייך.

אל

כבוד המחבר

מאת

אוהבו המעתיק

גִּבּוֹר נָבָר יֹשֵׁב בְּסֵתֶר יֶשַׁע
עֶלְיוֹן, בְּצֵל אֵל שַׁחַק,
יַחְשׁוֹב כְּמַר וּכְשַׁחַק
כָּל אִישׁ אוֹהֵב מַצָּה וְרוֹדֵף פֶּשַׁע;
יִשְׂחַק לְחַרְבוֹת רֶשַׁע
זֵדִים עָלָיו לֹא יוּכְלוּ לָנוּחַ,
עִם שַׁדַּי יִתְלוֹנָן יְהִי בָּטוּחַ.

כהנת אברהם.

הקדמת המעתיק

עוד זכרון יום הגדול, אשר התוה אות הפלא על מצחו, יום המלטת **באנאפארטע** מכף אויביו, חרות על לב אחי בני ישראל; עוד לכם נוטף מור תודה אל אלהים מפלטו, וקטרת תפלתם, לחסותו כל ימי חלדו, עולה על מזבחם תמיד. לזאת אמרתי, כי לא ירע בעיניהם, ראות עוד היום העתקת שיר שר אותו משורר לאטי"ני, על הצלות הגבור זה שנה; סבות שונות עצרוני עד כה, ועתה — אם זך וישר פעלי, עוד תיקר בעיני רואיה.

המלות זרות אשר תבואינה בה, ואשר לא יכולתי המלט מהן, מבלי השחת הענין או לומר דבר, לא אמרהו המחבר: הצגתי עם באורן, בסוף אלה הדפים, למען הקל על הקורא, בלתי נודעו לו השמות האלה.

ועתה הנה לפניך שיר המחבר עם העתקתי וחיו לאחדים בידיך. שא נא! אם לא תמצא את הנועם בהעתקה אשר תטעם בצוף אמרותיו. רב לי נטות צל במקום אשר שמש המחבר מנגד לי זורחת.

שטראסבורג, ר"ח אייר תקס"ב לפ"ק

המעתיק

מזמור שיר

לבאנאפארט

חובר בלשון לאטיני

ונעתק אל לשון צרפת ואשכנזי

מאת

המשורר שאַללער.

ונעתק עתה אל שפת עבר

ע״י

ליפמן בן כה׳ משה שי׳.